

KECSKEMÉTI LAPOK.

VEGYESTARTALMÚ HETILAP.

<p>Előfizetési díj: Egész évre 5 frt., félévre 2 frt. 50 kr., negyedévre 1 frt. 50 kr.</p> <p>Az előfizetés az év folytán minden hónapban megkezdhető.</p>	<p>Megjelen hetenként egyszer, VASÁRNAP.</p> <p>Az előfizetési pénzek, úgy a hirdetések is „Tóth László könyvnyomdájának” czimzandók.</p>	<p>Szerkesztő- és kiadó-hivatal: BUDAI-NAGY-ÚTCZA 184. SZÁM.</p> <p>E lap úgy szellemi, mint anyagi részét illető minden küldemény a szerkesztő- és kiadó-hivatalhoz intézendő.</p>	<p>Hirdetési díj: 3 hasábos petit sor egyszeri hirdetésnél 5 kr., többszöri vagy terjedelmes hirdetéseknek ár-leengedés adatik.</p> <p>Bélyegdíj minden beiktatásért 30 kr.</p>
---	---	---	--

Kecskemét sz. kir. város törvényhatóságának új szabályrendelete.

Minél több jövedelmi forrás nyitnak meg az állami szükségletek fedezhetőse szempontjából s minél szövevényesebbé válik ebből folyólag is az állami háztartás, annál több teher nehezedik az állampolgárokra, a mely terhek alól való szabadulás az államkinestár érdekeinek megrövidítése önzésükből folyólag is természetes törekvésévé válik mindazoknak, kik az állam irányábani kötelezettség alóli kibúvást nem tartják a polgári önértet s igazi hazafiasággal ellenkezőnek.

Azon álladalmak, melyeknek népe szent kötelességének ismeri az állam irányábani tartozásának pontosan eleget tenni, sokkal enyhébb kezelési szabályokkal képes az adóigazgatást a kellő eredménnyel fogatosítani, de oly álladalom, a hol a közterhek alóli kibúvást czélzó törekvés általános, a mely álladalmakban a pénzügyi törvények áthágása nem bűn, hanem még dicsekvésre is ösztönző érdem: oly álladalmakban bizony szigorú szabványokra van szükség, hogy az állam jövedelmei ne veszélyeztetessenek, hogy az állam azon bevételeiben, melyekhez való jogos igényét szentesített törvény állapítja meg, meg ne rövidíttessék.

Mi magyarok a közület irányábani tartozásainkat egyáltalában nem vettük soha lelkiismeretesen, feltüntetik azon adóhátralékok, melyek 1876-ig mutatkoztak s melyek közül sok bizonyára behajthatlanná vált s ezen felszaporodva volt adóhátralékok oka abban keresendő, hogy sem maga az állampolgár nem vette lelkiismeretesen az állam irányábani tartozásait, sem pedig a tisztviselő, ki adók kezelésével meg volt bizva, nem törekedett kellőleg az állam érdekei megóvására.

Mindezeket csak azért hoztam fel, hogy némileg igazolva legyenek azok előtt is az 1876. t. cz. által megalkotott szigorú adókezelési szabályok, kik a szigornak ellenesei közé tartoznak.

Felelős az adók behajtásáért ezek értelmében a tisztviselő első sorban, a tisztviselőt alkalmazó község másod sorban. Ez által szorítva van a tisztviselő saját legközelebbi érdekének szempontjából is az állam által ráruházott kötelezettségnek pontos teljesítésére, mert minden mulasztás erkölcsi és vagyoni felelősséget von maga után.

De miután egyes adónemeknél az adókötelezettek összeírása és az adó előírás, illetve behajtás időközön keresztül az adókötelezett tartózkodási avagy lakhelyét változtathatja: az adóbeszedése s végrehajtásával megbízott közeg legjobb akarata mellett sem biztosíthatja az állam érdekeit, ha a polgárok kellő támogatásában nem részesül. És e támogatást ismét a polgárok jó akaratára bizni lehetetlen és pedig annál kevésbé, mert álljanak bár az állampolgárok a műveltség legmagasabb fokán, tekint-

sék bár szentnek az állam érdekeit, ez még nem lesz elegendő arra nézve, hogy minden egyes esetben is közrelassanak az állam érdekeinek megóvására. A támogatásra tehát szorítani kell az állampolgárokat, miből folyólag csak helyeselhetjük a törvényhatóság abbéli intézkedését, a melynél fogva egy kötelező statutumban iparkodott (mely alább egész kiterjedésében olvasható) megállapítani a polgárok erre vonatkozó kötelezettségét.

Bejelenteni köteles ennek folytán a házbirtokos zsellérének, a földbirtokos tanyai kertészének, az iparos és kereskedő segédeknek, a gazda házi és gazdasági cselédeknek időközli lakás- vagy szolgálat-változtatását és új lakhelyét vagy tartózkodását a város számvevő hivatalánál s pedig oly felelősség mellett, hogy ennek elmulasztása esetén ezek fizetetlen adótartozásait megtéríteni tartozik.

A polgárok e kötelezettsége mellett kétségkívül az állam érdeke teljesen biztosítható s csakis az a kérdés merülhet fel, vajjon a kötelezettség minden egyes esetben teljesíthető-e? S ehhez már sok kétely fér s épen ez indított bennünket a statum által megállapított kötelezettség megbeszélésére.

A szabályrendelet ugyanis olyképen értelmezendő, hogy azon gazda például, kinek szolgálatában álltakor a cseléd adó alá felvételét, köteles, ha a cseléd az adófizetési év folyamán lakást vagy szolgálatot változtatott, lakás- vagy szolgálat-változtatását és új lakhelyét, vagy tartózkodását bejelenteni, mert ha ezt elmulasztja, a cseléd fizetetlen adótartozásáért felelős, illetve azt megtéríteni tartozik.

De miután a cseléd-törvény egyáltalában nem tartalmaz intézkedést arra nézve, hogy a cseléd volt gazdájának bejelenteni köteles volna, hogy hova szegődik, vagy szegődött, de sokszor leendő tartózkodási helyének megjelölésére képtelen; már most a lakását és szolgálatát változtató cseléd volt gazdája hogyan jelentse be cselédjének lakását, illetve tartózkodási helyét? Ugyan-e kérdés tehető fel a házbirtokosok zselléire és az iparosok segédekre nézve is.

Ha a kötelezettség úgy, a mint a szabályrendeletben szószerint meg van állapítva, teljesítendő, akkor az igaztalan terhet ró a polgárokra, mert a gazdát nyomozó utána járásra készíti, hogy kitudja volt cselédjének tartózkodását, vagy új lakhelyét s miután e nyomozó eljárás mellett is sokszor teljesen lehetlenné válik annak kipuhatólása: a gazdát ez esetben a cseléd fizetetlen adótartozásáért igazságosan felelősség nem terhelheti. Ha pedig csupán az kívántatik meg, hogy jelentessék be, miszerint a cseléd annak a szolgálatában többé nem áll, kinél adó alá összeíratott, akkor a statutum illosoriussá válik s gyakorlati haszonnal nem jár.

Ezen szempontokból tekintve nem tart-

juk mi az ujonnan alkotott szabályrendelet czélhoz vezetőnek s ha a polgárokat az adózókra előirt adók behajtása iránti segédkezésre akarjuk szorítani, hogy az keresztül vitethessék és pedig helyesen, akkor a szabályrendeletben foglalt határozatokon kívül még más pallel intézkedésre is lesz szükség.

Még egyszer a népiskola-igazgatói állás kérdéséhez.

Igen rövid válaszzal tartozom csak B. úrnak e lapok legutóbbi 26. számának — megelőző közleményemre vonatkozó — észrevételeire. Engedjék meg tehát a t. szerkesztő urak, hogy a reám nézve egyéb elfoglaltságom miatt kissé kelletlen vitát ezúttal a fenforgó kérdésben befejezhessem.

A vita személyes részét mellőzni kívánom; mert bár meggyőződésem is, hogy első cikkével a takarékoság nevében s annak erős hangsúlyozásával az ügy rovására és hátrányára igazgató: én mindazáltal „becsületes, őszinte és tiszta szándékát kétségbe nem vontam, sem őt „érdek-hajhásznak“ nem neveztem; annál is kevésbé, mert azt sem tudom: ki lappangjon a B. betű alatt? Erről ennyi elég.

Magára az ügy érdemére vonatkozólag kettőnk felfogása közt a népiskola-igazgató hivatására nézve lényeges a különbség. Mert B. úr szerint az igazgató „főhatása abban áll, hogy... ő a szükség iskolai szerelvények beszerzését, előállítását biztosabban eszközölheti mint az egyes tagok tehetnék.“ Ő tehát az igazgató főhatását az iskolák külső ügyeiben hiszi nyilvánulandónak.

Én e felfogással épen ellenkezőleg, — a nélkül, hogy az igazgató közvetítésének szükségességét a külső ügyekben is kétségbe vonnám, — annak főhivatását iskoláink szellemi életének, tehát belső ügyeinek intézésében és vezetésében vélem feltalálhatni: mint ezt előbbi közleményemben is hangsúlyoztam. A külső ügyeket az igazgató némi közvetítésével maga az iskolaszék, vagy annak gondnoka is igen szépen el fogja végezni; a szellemieket nem. A külső ügyek intézésére ugyan kár lenne akár igazgató, akár igazgató-tanítói állást szervezni.

Bármily nagy fontosságot tulajdonítsak is az egyes tanító működésének a maga osztályában: én bizony népoktatási intézeteink lelkének az igazgatót tartom, ki „az egész intézet erkölcsi és szellemi ügyeit vezeti és irányozza.“ (1876. szept. 2. kelt szabályrendelet 47. §. β. pontja.)

A mit B. úr a tanítótestület czéljáról annak szervezeti szabályaiból idézett, az mind igen szép, magas és nemes; de engem még jobban megerősített azon ohajtásomban, hogy igazgatói állás szerveztessék. Ennek vezetése alatt tán tanítótestületünk szellemi élete nagyobb lendületet fog nyerni; mert csodálatos, hogy ily szép szervezet mellett tanítótestületünk eddig oly csekély eredményt tudott felmutatni, hogy iskoláink állása néhány év óta némileg inkább sülyedett, mint emelkedett.

Ha mi népoktatásügyünk élére igazgatót állítunk, ezzel az ügyet tanítóink kezéből sem ki nem vesszük, sem azt becsületekre és buzgalmukra bizni meg nem szününk, s nem vagyok képes felfogni, miért sérthető az igazgatói állás szervezése a tanítótestület önértetét? Én a nevelésügy felvirágzását sem egyedül a tanítóknak nem keresem, sem kizárólag az igazgatótól nem várom; hanem mindkettőnek jóakaró, ügyszerető s karöltve járó összműködésétől remélem.

A segédtanítás felállításával sem látom én az igazgatói állást pótolhatónak; mert nálunk iskoláink szétszórt fekvésénél, de főleg tanyai iskoláink miatt a segédtanító az igazgatótanítónak semmi esetre sem kisegítője, hanem állandó helyettesítője, tehát osztályának második tanítója lenne; s épen azért kijelentem, hogy én az igazgatótanítás iránt, elvontan tekintve, nem viseltetem sem ellen-

szenvvel, sem elfogultsággal; csupán konkrét helyi viszonyaink között nem tartom azt alkalmazhatónak. De ügyünkre nézve nagyon kívánatosnak, sőt egyedül üdvösnek tartom: hogy igazgatóvá elméletileg és gyakorlatilag egyaránt képzett — s főleg erélyes — tanfőúr választassék.

Dömötör Sándor.

A törökök Magyarországon.

Böngészet a hódoltság történeti emlékeiből.

Külső: Dr. Dékány Rófael.

(Folytatás.)

Miután a mieink közül egy, az ellenfél részéről pedig 16 elesett volna, a török vezérek elrémülve tanakodtak: mi lenne oka veszteségüknek. Musztafa leverőleg szólott, hogy ez ütközetnek végét ohajtáná. Már dél volt az idő, midőn hat követ jött a magyarokhoz, kik nagy alázatossággal kérték, hogy hagyják fel a párviadalokkal. A magyarok ezt megtagadták, miután eddig csak az újonczok ütköztek meg és hátra volnának az öregebbek, a hadi dolgokban megedzettek, sőt a vezérek is a vezérekkel vivni akarnának. De a törökök ismételve esedeztek, azt adván okul, hogy a nap nagyon sütne és a meleg tagjaikat lankasztja. Dobó erre gúnyosan megjegyezte, hogy a félelem üzi el őket s a többit elengedte. Alig mondta ezt ki, tüstént lakoma következett. A magyarok szokás szerint lovaikon maradtak s azt akarták, hogy a török is szokjék a magyar asztalhoz. Míg a tisztek így lakmároztak, addig a közvitéztek egymással versenyeztek, játszottak; végre a törökök a mieinktől elválván eltávoztak.

Voltak esetek, midőn részint a vívási feltételek, részint más eset által, a már versenyre kiálló ellenfelek meg nem egyezhetvén, bajvívás nélkül váltak el. Ilyen különös eset fordult elő 1589-ik évben, melyet Istvánffy Miklós következőleg ír le: Bori Mihály bakabányai várórségi kapitány, Ibrahim palánki lovas tiszttel a foglyok kiváltása fölött összeveszett és egymást párbajra kihívták. Daczára annak, hogy ezt a békekötések tiltották, Ibrahim Ferhátestől az ő szandzsákjától erre engedelmet kapott, minek következtében Pálffy Miklós a dunáninneni részek főkapitánya sem tagadhatta meg az engedelmet Boritól, de azon feltétel alatt, hogy Ibrahim csak 100 lovas fedezete alatt jelenhessen meg. E párbaj szarvaskendi Zsibrik Gáspár bakabányai várnagy által május 14-ére határozott, mely napra Korponáról Pogrányi Benedek, Leszenyéről Nagy Ferencz, továbbá Érsekújvárból többen, a lévai várnagyok és a bányavárosokból puskások jöttek. A törökök a kikötött 100 lovasnál többen jöttek a viadal helyére a bakabányai mezőre, de mivel ez alatt esel nem lappangott, Pogrányi és Zsibrik ezen csekély többséget tekintetbe sem vették. E közben Bori megtudta, hogy Ibrahimnak oly vad természetű lova lenne, mely az ellenséget vagy annak lovát összegázolná, szétszakítaná, és így egy helyett kettővel kellene vivnia, ezért azt feleséretetni kívánta. Ibrahim erre rá nem állván, a párbaj abban maradt, a törökök tehát Pogrányi és a többiek helybenhagyásával haza menni készültek; azonban a tisztek szavára sem hajtó érsekújvári dühös vitézekről megtámadtattak s futásban Pecsencz faluig és a zemberi kastélyig, vagdalás, fogdosás és sebesítés közt nagyobb részt felkonczoltattak. Pogrányi kézzel, szóval, karddal igyekezett ugyan őket le-

csillapítani, de parancsának csak saját emberei, a korponaiak engedelmessé váltak.

Kivételesen megtörtént, hogy nem az általános szokás szerint sik mezőn, nyil téren, hanem jégen, sorompóban s a fegyver eltörése esetében fogaikkal halálig vívtak az ellenfelek; ily esetek azonban csak nagyon ritkán fordultak elő. Egy ily kivételes kihívás emlékezetét tartotta fen Ibrahim koppányi zászlós agának Piszky István tihanyi várkapitányhoz 1589-ik évi márczius hónap 2-án küldött levele, Piszky István ugyanis Tihanyból 1588-ik évi december hónapban Ibrahim agához Török-Koppányba párbajra kihívást intézett, hogy még a tél folytán, míg t. i. a Balaton jege járható, vele a koppányi főbb törökök sorban, életre halálra találkozzanak. Ezek a simontornyai török tisztekkel meg is jelentek, de Piszkyt a kihívás elfogadásáról vagy nem értesítették, vagy a levél elveszett, mert a párbaj elmaradt. E közben Kaszafer odabasa a tihanyi várórség fogságába kerülén, annak váltáságában a többi közt Piszky István egy paripát is kívánt, melyet Ibrahim koppányi aga el is küldött neki; de a ló aligha volt jó húsban, mert Piszky István azt írta vissza, hogy nem volt árpája a mivel a lovat tartsa, azért adta neki; ugyanazon levelében azt írja még a tihanyi várkapitány, hogy Chyrium és Abdi harambasa Ibrahimmal együtt nem jöttek el a vár alá addig, míg a jég tartott, a bajvívásra; hogy pedig ezért megszegyenítse, a levélben egy levágott disznófarkot is küldött az agának. Ennél sem kellett több. Ibrahim dühe határtalan volt. Válaszúl egy oly tartalmú levelet küldött Piszky Istvánnak, hogy ez azt nem tette az ablakba s melyben török szokás szerint a „hamis hitű, hitetlen, bestye rosztvafi, eb, országhóborló“ ezimek még a többi közt illedelmesek voltak, különösen haragudott a disznófark küldéseért, állítván hogy az Piszky Istváné volt s most immár a neve nem Piszky István, hanem kurta disznó. Igéri továbbá, hogy bármely perczben kívánja; ő elindul vele megvívni ott a hol Piszky akarja. A párbajt következőleg inditványozza: „egy korlátba ketten menjünk be, sem te hozzád magyar vitézek ne mehessenek, sem én hozzád török vitézek ne jöhessenek, és ott fegyverrel lehet is, foggal lehet is, mindaddig víjünk, hogy egyik a másikat kivégez ez világból.“ — Vajjon e vívás megtörtént-e s mily eredménnyel? további adatok hiányában megmondani nem lehet. Ibrahim aga levele fönmaradt eredetiben s nyomtatásban is közöltetett egész terjedelmében, de az abban előforduló rút kifejezésekkel a tisztességet megsérteni e lapokban nem akarom.

IV.

Török levelek.

Az eddig már nagy számban fölfedezett török levelek közt találunk eredetileg török nyelven írottakat, melyek már magyarra fordítottak és magyar nyelven írott eredetieket. A hivatalos kiadványok, úgymint: császári fermánok, diváni ítéletek, fetvák, rendeletek, a török pasáknak egyenlő vagy alsóbb fokozatú tisztekhez s a török tisztviselőknek egymáshoz írt hivatalos vagy barátságos leveleik általában török nyelven vannak kiállítva; ellenben a néphez, községekhez, bírákhoz, testületekhez, vagy egyes személyhez intézett rendeletek, hivatalos vagy barátságos megkereső levelek eredetiben magyar nyelven vannak kiadva s részint eredetiben fentartva, részint a községek jegyzőkönyveibe egykorú jegyzői kézzel másolatban beigtatva találhatók.

Ezen levelek arról tanúskodnak, hogy a török

tisztviselők, úgymint: mollák, kádik, defterdárók és hodzsák vagy tiatók stb., a mennyiben a rájuk bízott tisztség elviseléséhez meg is kívántatott, nemcsak írás- és számadásbeli képzettséggel, hanem a maguk akkori társadalmi helyzetéhez képezett bizonyos fokú műveltséggel is bírtak; egyébiránt a katonai főbb tisztekről ezt általában állítani nem lehet, mert azok többnyire karddal szerezték előmenetelüket; ezek közül a főbbek, kiváltképen a pasák egész udvart s azok közt török deákat és magyar deákat, azaz jegyzőt vagy írnokot tartottak, kik közül az utóbbiak leginkább született magyar renegatok vagy izlamra áttért magyar emberek voltak, de találkoztak köztük a magyar nyelvet és írást megtanult törökök is.

A török saját nyelvét mint hivatalos nyelvet használta, de tiszteletben tartotta a magyar nyelvet is. A zsitvatoroki és egyéb békekötések török, magyar és latin nyelvű eredeti példányokban vannak kiállítva és aláírva; ott pedig, a hol kívánta és akarta hogy rendelete a magyar községek által teljesíthessék, arról is gondoskodott, hogy az érdekeltek azt megérthessék, annál fogva magyar deákja által mindig magyarul íratott hozzájuk, — természetesen a maga módja szerint. (Folyt. köv.)

É r t é s í t é s

a kecskeméti róm. kath. főgymnasium működéséről 1876/7-ik tanévben.

(Folytatás.)

E tanulók nevelésével s oktatásával foglalkozott 12 kegyes tanítórendi s 4 világi tanár; működésük eredményét a f. é. június II. felében megtartott vizsgálatok után a következő rovatok tüntetik elő:

Erkölesi viseletre nézve — jó — érdemjegyet kapott: 98, szabályszerűt: 126.

Előmenetelre nézve:

Vallástanból:	jeles 83, jó 74, elégséges 54, elégtelen 13.
Magy. nyelv.:	„ 69, „ 56, „ 75, „ 23.
Latin nyelv.:	„ 42, „ 59, „ 94, „ 28.
Görög nyelv.:	„ 25, „ 32, „ 25, „ 5.
Német nyelv.:	„ 75, „ 58, „ 76, „ 14.
Földrajzból:	„ 22, „ 32, „ 39, „ 27.
Történelemb.:	„ 55, „ 41, „ 14, „ 3.
Szám-és mért.:	„ 54, „ 76, „ 65, „ 28.
Term. rajzból:	„ 28, „ 37, „ 41, „ 21.
Termt. tanból:	„ 51, „ 23, „ 22, „ —
Vegytanból:	„ 17, „ 11, „ 10, „ —
Mennyt. földr.:	„ 20, „ 6, „ 2, „ —
Bölcsészettől:	„ 26, „ 19, „ 5, „ —
Rajzból:	„ 27, „ 50, „ 50, „ 9.
Szépírásból:	„ 23, „ 41, „ 26, „ —
Testgyakorl.:	„ 29, „ 90, „ 58, „ 8.

Francia nyelvet tanult 9, zenét 31, műéneket 69, gyorsírást 31.

Gyorsírásban haladott növendékeinket ez évben is tek. Dr. Schwarcz László szép sikerrel vezette, mely szíveségért neki nyilvános köszönetet mondunk.

Az írásbeli érettségi vizsgálatokra 28 nyilvános tanuló jelent meg; e vizsgálatok után visszalépett 3, szeptember havi vizsgálatokra utasított 13, a szóbeliekre bocsátott 12, érettnök nyilvánított 11, három óra vettett vissza 1.

II. Segély- és ösztöndíjak. Or. eml. gr. Koháry István s más nemeskeblű ifjúság-barátok alapítványainak kamatjaiból 20 szegényebb sorsú,

TARCZA.

A t i t o k.

Poe Edgártól.

(Mutatvány szerzőnek „Csendálatos történetek“ című Hang Ferencz által fordított művéből.)

(Folytatás.)

Ezen indítvány nagy ujjongással fogadtatott és látható volt Károly bácsinak a fölötti öröme, hogy éleselműsége és meggondoltsága a leghízelgőbb modorban elősmertetett. Miután a polgárok által azon föltevésből, hogy talán hullát kell kiásniok, sok áóság hozatott, a mocsár csakhamar és minden fáradság nélkül lecsapoltatott; és alig volt a földfenék látható, az iszapban egy fekete bársony mellény fődöztetett föl, melyben csaknem minden jelenlevő Pennifeather tulajdonát ismerte föl.

E mellény fölötté rongyos és vérrel beföcskenedett volt. A jelenlevők között többen voltak, kik tudni akarták és határozottan emlékezni látszának, hogy a mellény tulajdonosa azt még ugyanazon nap reggelén viselte, melyen Shuttleworthy a városba lovagolt; míg mások készek voltak esküvel erősíteni, hogy Pennifeather a nap többi részében a kérdéses ruhadarabot többé pillanatra sem viselte; és végre senki sem volt, ki Shuttleworthy eltünése

óta a kérdéses mellényt Pennifeather testén látta volna.

Ekkor a dolgok meglehetősen komoly kifejezést nyertek; a tömeg Pennifeather elleni gyanújában méginkább megerősített, midőn az kérdeztetvén holt halaványnya lön s mentségére egyetlen szót sem volt képes kiejteni. Ekkor kevés barátjai is, kik kiesapongó életmódjában társai voltak, rögtön elmaradtak és még jobban dühöngtek mint régi és határozott ellenségei és azonnali elfogatását követelték.

Ennek ellenében Goodfellownak alkalma volt arra, hogy nagylelkűségét tündöklően kimutassa. Melegen és rábeszélőleg beszélt Pennifeather úr mellett és nem egyszer ezélt arra, hogy ő maga a vad fiatal embernek, a tisztoságos Shuttleworthy úr örökösének, ószintén megbocsátotta a sértéseket, melyekkel az őt, kétségkívül haragja kitörésében halmozta. Ő teljes szívéből megbocsát neki — mondá — és mi őt magát illeti, nemcsak hogy szándékában sincs a gyanúsító körülményeket, melyek — fájdalom — Pennifeather úr ellen szállanak, felhasználni, hanem mindent el akar követni, mi csak tőle kitelik és csekély ékesszólását is felhasználja, hogy mennyire lelkiismeretével meggyeztethető, ezen valóban aggályos dolog mérsékeltség.

Goodfellow úr mintegy fél óráig beszélt így s oly modorban, mely erre és szelleme iránt méltán tiszteletet gerjesztett; azonban — fájdalom — a me-

legen érző személyek kifejezéseikben nem eléggé óvatosak: buzgóságukban, melylyel barátjuknak szolgálni akarnak, mindenféle ügyetlenséget és hibát elkövetnek és legjobb akaratuk mellett is végtelenül sokat ártnak annak, ahelyett, hogy használnának neki.

Igy volt a jelen esetben is, annak daczára, hogy Károly bácsi minden ékesszólását fölhasználta, mert habár egész komolysággal megkísérté a gyanús unokaöccs védelmezését, mégis minden szavával, melyet csak mondott, méginkább gyanusítá s kitevé a nép dühének.

A megmagyarázhatlan hibáknak egyike, melyeket a beszélő tett, az volt, hogy a gyanúsított unokaöccsét mindig, „mint a tisztességes Shuttleworthy úr örökösét“ említé. Valóban a jó emberek még nem is gondoltak erre. Csak a nagybátya némely fenyegetéseire emlékeztek, melyek szerint az már évek előtt emlegette, hogy unokaöccsét, az az egyetlen még élő rokonát az öröklésből kitagadja és azért a kitagadást már rég kiesínált dologként tekintették, miután a rattleburgiak ily együgyű teremtmények voltak. Azonban most, Károly bácsi megjegyzésére figyelmük egyszerre e pontra irányult és az említett fenyegetéseket, csak fenyegetéseknek tekintették. És rögtön elő is állott ezen egészen természetes kérdés: cui bono? — Mely kérdés még jobban gyanusította a fiatal embert mint maga a mellény.

És itt, hogy félre ne értsenek, kissé eltérek,

szorgalmas és jó magaviseletű tanuló kapott 5—5 forintnyi segélyt.

Ugyan e kamatból a tanév elején 71 frt. s 72 kr. értékű tankönyvek osztattak ki a szegényebb tanulóknak közt.

Ösztöndíjakat nyertek ez évben: Szabó Pál, 4 oszt. tanuló. Ő nagyméltósága Peitler Antal váci püspök úr 50 frtos ösztöndíját.

Kovács János, 4 oszt. tanuló Fektor József prépost volt kecskeméti lelkész által alapított ösztöndíjt (24 forintot).

Wiszt József, 5. osztály tanuló Mgs. Horváth Döme úr ösztöndíját (20 forintot).

Mária Terézia-féle évi 120 forintos ösztöndíjban részesül Szent-Gály Gyula 5. oszt. tanuló.

Bold. eml. Hoffmann János prépost, kecskeméti lelkész ösztöndíját élvezi Rabcsányi István, 8. oszt. tanuló.

Bold. eml. Major János alapítványának (40 frt.) kamatja (2 frt.) Gömri Sándor 5.

Ipacs Szabó Imre és H. Kovács Anna által alapított ösztöndíj (10 frt.) pedig Kiss József 5. oszt. tanulóknak adatott.

III. Tanodai segédszerek és szerelvények. A tanári könyvtár ez évben is gyarapodott részint az intézet költségén, részint ajándékok által, u. m. a rom. vallás és közoktatási m. kir. miniszterium, a kolozsvári m. k. tudomány-egyetem, a m. k. József-műegyetem, mgs. Horváth Döme k. táblai tanács elnök úr, tek. Dömötör Sándor közjegyző úr, tek. Dr. Dékány Ráfael igazgató úr, tek. Nagy Ferenc tanár úr, főt. Dr. Császár Imre úr, nt. Némethy Lajos úr, t. Czirbusz Géza tanár úr, továbbá a Lampel Róbert-féle könyvkereskedés, Aigner Lajos könyvkiadó, a Franklin társulat s az Egyenberger-féle könyvkereskedés részéről.

Az ifjúsági könyvtár is szaporodott részint vétel útján, részint tek. Horváth Béla kir. alügyész úr, t. Erdélyi Ferencz úr, nt. Feld Vilmos tanár úr, tek. Neogrady Bertalan úr ajándékai, s a néhai Bende József hagyatéka által.

A természettani szertár 4 készülékkel gyarapodott.

A vegytani kísérletekhez többféle kémiszert és anyagot ajándékozott tek. Machleid Alajos gyógyszerész úr.

Az érem s a régipénz gyűjteményét gyarapították: a szegedi 1876-ik évi országos ipar-termény és állatkiállítás bíráló bizottsága egy db. emlék-éremmel, nt. Arányi Béla tanár úr 71 db. ezüst- és 152 db. rézpénzzel; az alsó osztályok növendékei pedig 16 db. ezüst- és 22 db. rézpénzzel.

Az ének és zeneiskola részére a n. érd. kath. egyházközség új fisharmonikát szerzett, egyéb felszerelésére pedig 100 forintot ajánlott föl.

IV. Az 1876/7. tanévre kitűzött pályakérdések. — I. Kecskemét város tek. községtanácsa által alapított „Széchenyi díj“-ra a következő értekezés tüzetett ki:

„Társadalmi viszonyok a magyarok vegyes korszakbeli történelméből“.

A kijelölt határidőre hat értekezés adatott be, melyek közül négyet jutalomra, s egyet dícséretre érdemesített a bíráló bizottság.

Erdem szerint legjobbnak ítéltetett Rabcsányi István VIII. oszt. tanuló értekezése; jutalmul a Széchenyi díjt, 30 o. é. forintot nyerte.

Második helyre érdemesítettetett Banó Imre, k. r. n. p. VIII. oszt. tanuló műve; jutalma tek. Machleid Alajos gyógyszerész úr 2 db. aranya.

hogymegjegyzem, mikint az oly rövid és egyszerű latin kifejezés, melyet épen használék, mindig hibásan fordítatik le és értetik. Minden divatregényben és másutt — mint például Gore asszony regényeiben, ki minden nyelvből, még a zsidóból is idéz — minden divatregényben, mondom, mint például Bulwer és Dickens, Turnapenny, James és Ainsworth regényeiben e két latin szó cui bono így van lefordítva: „mily célból, vagy mivégből“. Valóságos jelentősége pedig ez: „kinek a hasznára“. Cui kinek, bono javára vagy hasznára. Ez egy tisztán jogi kifejezés, mely oly eseteknél, mint a jelenlegi, melyben a bűn valószínűsége a büntető részére eső haszon valószínűsége körül forog, teljesen alkalmazható. Nagybátyja, miután végrendeletét az ő javára készíté, később kitagadással fenyegeté. Azonban a fenyegetés csak fenyegetés maradt és az eredeti végrendelet, mint látszik, sem egészen, sem egyes részében meg nem változtatott. Ha az utóbbi történet — úgy föltehető lett volna, hogy a gyanítható gyilkos a fenyegetésért bosszút akart állni; azonban a bosszúállási vágy ellenében a remény állott, hogy a nagybátyja kegye ismét visszanyerhető. Miután azonban a végrendelet még nem volt visszavonva és más részről e veszély még mindig az unokaöccs feje fölött forgott, egyszerre rájövünk a leghatalmasb indító okra, mely őt ily kegyetlen tényre ingerelhette; és ily kitünő eredményre jutottak a jó rattleburgiak is.

Ily körülmények között tehát Pennifeather úr

A harmadik jutalmat, tek. Hornyik János úr által felajánlott „Kecskemét város történeté“-t 4 kötetben, bekötve, Váczy János VI. oszt. tanuló dolgozatának ítélé oda a bizottság.

Negyedik jutalomra, dr. Tassy Pál jogtanár úr 1 db. aranyára Csulyok Béla VII. oszt. tanuló műve ítéltetett.

Dícséretre méltatta a bíráló választmány Basa László k. r. n. p. VII. oszt. tanuló dolgozatát.

II. — A kaszinói-díjra kitűzetett egy magyar történelmi beszély: „Nagy Lajos magyar király“ czímmel.

Béerkezett három dolgozat, melyek közül az első, 20 o. é. forintnyi kaszinói díjat Banó Imre k. r. n. p. VIII. oszt. tanuló beszélye nyerte el.

A második díj, tek. Hornyik János úr által felajánlott: „Kecskemét város történeté“ 4 kötetben, bekötve, megtoldva tek. Dömötör Sándor úr 1 db. tallérjával, Breán Kázmér, k. r. n. p. VIII. oszt. tanuló dolgozatának ítéltetett oda.

A harmadik, Schmidt Ágoston, k. r. n. p. VIII. oszt. tanuló dolgozatát ft. Horváth Cyrill úr 1 db. aranyával jutalmazá a bizottság.

(Vége következik.)

3109.—1877.

Hirdetmény.

Kecskemét sz. kir. város törvényhatósági bizottsága következő szabályrendeletet alkotott:

Szabályrendelet a házatlan zsellérek, tanyai kertészek, kereskedő- és iparos-segédék, házi és gazdasági cselédek s egyéb állandó lakás vagy ingatlan birtok nélküli lakosok közadóbeli tartozásaiik biztosítása és behajtása tárgyában.

Miután az 1876. XV. t. cz. 62., 64. és több § a s a 33,001/876. szám alatt kibocsátott pénzügyministeri utasítás 55-ik § a a közadók és egyéb kiencstári illetékek be nem hajtása, vagy behajthatatlansága esetében, nemcsak az adókezeléssel foglalkozó tisztviselőket erkölcsi és anyagi felelősséggel terheli, hanem a város közönségétől is, részben közvetlenül, részben közvetett úton teljes kárpótlást követel; nehogy az államkiencstár érdekében fenálló törvény és kötelező utasítás súlya alatt, és legjobb akarat mellett is el nem hárítható helyi viszonyok között, akár egyes tisztviselők hivatal- és vagyonszereséggel sujtassanak, akár a községi vagyon a be nem hajtható közadók megtérítése miatt tetemes megrövidítéssel fenyegettesék: minden polgárnak elengedhetlen kötelessége, hogy e részben a közadók s egyéb kiencstári illetékek pontos behajtása körül, a tőle kitelhető módon és saját körében eső úton segédkezzék.

Tüzetesen a városi törvényhatóság figyelmét nem nélkülözheti azon körülmény, hogy az I., II. fokú kereseti adó alá tartozók összeírása mindig a megelőző évi október és november hónapokban, az adóelőírás pedig a következő vagyis folyó adózási év közepén történvén, az adó behajtása idején az állandó lakás nélküli adózóknak már csak egy kis része találhatik az összeírás helyén; továbbá különös figyelmet igényel azon helyi viszony, hogy ily nagy kiterjedésű adóközségekben, mint a városi közönség adóügyi kezeléséhez tartozó kecskeméti és bugacznostori adóközségek, az ily lakásváltoztatások nyilvántartása legnagyobb gond mellett is legyőzhetlen akadályokkal van kapcsolatban; mellőzhetlenül szükségesnek látta e városi törvényhatóság, hogy e tárgyban czélra vezető szabályrendelet alkotásáról

azonnal elcsipetett és a még további vizsgálatról hazatérő tömeg által elfogatva, tovább vitetett. Utközben azonban még valami történt, mi alkalmas volt arra, hogy a jó rattleburgiak gyanúját még inkább növelje. Egyszerre észrevehék, a mint Goodfellow úr, ki csupa buzgóságból, mindig kissé előbb ment, néhány lépésnyire előre ugrott, lehajolt fölemelt. Miután ezt gyorsan megvizsgálta, megkísérté — mikint a többiek azonnal észrevehék — kabátja zsebébe rejteni, azonban, mikint mondom, észrevehék s abban megakadályozák. Itt azonnal meg kell jegyeznünk, hogy ezen elrejtési kísérletével kissé ügyetlenül járt el.

A Károly bácsi által fölemelt tárgy semmi egyéb nem volt, mint egy spanyol kés, mely azonnal számosak által, mint Pennifeather úr tulajdona, fölismertetett. Sőt mi több, nyelén nevének kezdőbetűi is láthatók voltak. A nyitott kés nyele véres volt.

Most már senki sem kételkedett az unokaöccs bűnösségében és mihelyt Rattleburgba értek, a békebíró elé vezették, hogy az által kihallgattassák.

A fogolyra nézve a dolgok itt a legkedvezőtlenebbül bonyolultak. Nevezetesen, midőn kérdezett, hogy Shuttleworthy eltűnésének reggelén hol volt, elég merész volt megvallani, hogy ő épen azon reggel, a földeken puskájával vadászott, épen a mocsár közelében, hol, köszönet Goodfellow éleselműségének, a vérral befecselte mellény találtatt.

és annak mindenkit egyiránt kötelező érvényre emeltetéséről gondoskodjék.

Mihez képest az 1876. XV. t. cz. és ugyanazon évi 33,001. számú pénzügyministeri utasítás keretében, a közadók behajtása tárgyában következők rendelkeznek.

1. §. Mindenik házbirtokos a házában lakó zsellérnek, mindenik földbirtokos tanyai kertészenek, mindenik kereskedő és iparos az üzletében tartott segédeinek és mindenik gazda a szolgáltatásban levő házi és gazdasági cselédeknek, az adófizetési év tartama alatti, időközi lakás vagy szolgálat-változtatása esetében, azok felalálhatásáért s I. II. fokozatú kereseti adójuk biztosításáért — a mennyiben a 2. §. rendelkezésének megfelelni elmulasztaná — felelős.

2. §. Ezen felelősségből kifolyólag, a házbirtokos zsellérnek, a földbirtokos tanyai kertészenek, az iparos és kereskedő segédeinek, a gazda házi és gazdasági cselédeknek időközi lakás vagy szolgálat-változtatását és új lakhelyét vagy tartózkodását nyilvántartás tekintetéből a város számvevő kivatalánál mindannyiszor bejelenteni köteles.

3. §. Ezen szabályrendelettel ellenkező cselekvény vagy mulasztás esetében, a házbirtokosok zsellérek, a földbirtokosok tanyai kertészek, az iparosok és kereskedők segédek, a cselédtartó gazdák házi és gazdasági cselédek fizetetlen adó-tartozásaikat megtéríteni tartoznak, melyek tőlük az 1876. XV. t. cz. értelmében adóvégrehajtás útján fognak beszedetni.

Mely szabályrendelet az 1870. 42. t. cz. 5., 6. és 7-dik §-ai értelmében ezenel kihirdettetik. Kelt Kecskeméten, a város törvényhatósági bizottságának 1877-ik évi május hónap 30-ik napján tartott rendes havi közgyűléséből. — Bagi László s. k., polgármester, Hornyik János s. k., főjegyző.

KÜLÖNFÉLÉK.

— **Cséplőgéppróba.** Koczó Sándor mérnök úr kisebb gazdaságokban használható könnyű és olesó cséplőgépek városunkba hoztatása iránt több gépgyárban vizsgálatot tartván, sikerült Budapesten Strobl, Baris és Kollerich gépgyárában egy új szerkezetű, szegecses, 2 lóerőre alkalmazott könnyű cséplőgépet találnia, mely már városunkba megérkezett s f. hó 8-án d. u. 3 órakor Muraközy József úrnak a városi műkert mellett levő telkén felállítatik és ugyanott akkor rajta próba-cséplés tartatik, melyre a helybeli gazdasági egyeslet tagjait s az egész gazdaközönséget tisztelettel meghívom. Csilléry Benő, gazd. egyeslet h. elnök.

— **Vasárnap, f. hó elsején** az „Iparegylet“ helyiségében 40—50 tagból álló közönség előtt Schosberger Ignác úr a fogyasztó-egylet lényegét magyarázta. Rövid, de világos szavakkal fejtegette, miként lehetne azt az itteni helyi viszonyokra alkalmazni és mily hasznot hajthatna az ily társulás a közönségnek. A jelenlevők élénk érdeklődéssel végig hallgatták az előadást és számosan utaltak azon nehézségekre, melyek ezen egyesülés üdvös működését megnehezíthetnék. De előadó oly határozott és átgondolt fölvilágosításokat adott a fölhozott kételyek eloszlatására, hogy az egész gyülekezet meggyőződött a fogyasztó-egylet szerfeletti közhasznúságáról s életképességéről és elhatározta: 1-ször, hogy aláírási iverk adassanak ki egyeseknek, kik aláírások gyűjtésére vállalkoznak, és a Casino-, Iparegylet-, Népkör-, Olvasókör-, Ügyvédi kamara-, Tanító-egylet-, az iparos társulatok t. cz. elnökeinek, úgyszintén a törvényeséki, városi hatósági és közigazgatási tisztviselők t. cz. karának aláírások gyűjtése végett. 2-ször, hogy az alakuló gyűlés f. hó 15-dikén tartassék meg oly helyen, melytől a

Utóbbi azonnal előlépett és könyes szemekkel kéré kihallgattatását. Említé, hogy többé nem hallgathat; Isten és az emberek iránti kötelességei parancsolják neki, hogy a teljes igazságot megmondja. Eddig a fiatal ember iránti legőszintébb szeretete (annak daczára, hogy az oly nemtelenül bánt vele) indítá arra, hogy szemet hunyjon és Pennifeather mindent tehessen, hogy kedvező színben tűnjék elő. Azonban a meggyőző bizonyítékok most már sokkal számosabbak, hogysem Pennifeather urat tovább is ártatlannak tarthatná. Most már mindent meg kell mondania, a mit csak tud, habár szive reped meg miatta. További habozása bűn volna.

És Goodfellow úr azonnal előterjeszté, hogy a szerencsétlen öreg úr, elutazása előtti délután az ő és unokaöccse jelenlétében emlité, hogy utazásának czélja, egy nagy összeg pénzre a városi bankbani elhelyezése. Shuttleworthy úr ugyanazon alkalommal kijelenté unokaöccsének azon visszavonhatlan határozatát, hogy végrendeletét megváltoztatandja s őt teljesen minden fillér nélkül hagyandja.

És tanu ezután ünnepélyesen felhívta vádlottat, hogy vajjon ő minden jelentékeny pontban az igazat mondta-e, vagy nem.

Pennifeather mindenki csudálkozására a tanú szavait igazolá.

(Folytatása következik.)

